

детермінант поведінки суб'єкта обумовлює динаміку зворотного зв'язку від емоційного рівня до все більш усвідомлюваного й когнітивно упорядкованого. Ефективність зворотного зв'язку між членами групи залежить від їх умінь надавати його, сприймати, інтерпретувати. Особливості сприймання міжособистісного зворотного зв'язку обумовлені готовністю до навчання, соціально-перцептивною компетентністю, особистісною проблематикою, специфікою захисних механізмів. Міжособистісний зворотний зв'язок набуває особливої значущості у зв'язку зі специфікою процесуальної психодіагностики в роботі групи АСПН. Зворотний зв'язок підсилює внутрішню мотивацію учасників навчання до самозмін. Розуміння керівником тренінгової групи ролі зворотного зв'язку в особистісній психодинаміці учасників навчання, врахування його функційного навантаження у груповій роботі, знання засобів оптимізації сприятиме вдосконаленню групової психокорекційної практики.

Література

1. Арутюнова Н.Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт./ Арутюнова Н.Д. – М.: Наука, 1988. – 341 с.
2. Бодалев А.А. Личность и общение: Избранные труды. / Бодалев А.А. – М.: Педагогика, 1983 – 272 с.
3. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. / Петровская Л.А.– М.: Изд-во МГУ, 1989. – 216 с.
4. Чеснокова И.И. Проблема самосознания в психологии. / Чеснокова И.И. – М., 1977, – 143 с.
5. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції.: Навч.посібник. / Яценко Т.С. – К.:Либідь, 1996. – 264 с.
6. Яценко Т.С. Проблема дослідження несвідомої сфери психіки суб'єкта. / Яценко Т.С. // Практична психологія та соціальна робота . –2002.–№7.–С.10-15.

В статье рассматривается специфика динамики суждений субъекта в процессе глубинной психокоррекции по методу активного социально-психологического обучения, акцентируется внимание на контекстном характере изменений благодаря целостному познанию психики. Автор подчеркивает продуктивность такого подхода в обеспечении результативности психокоррекционного эффекта групповой работы.

This article explores the dynamics of the subject's judgment in the process of deep psycho-correction by means of psychological active social learning, focuses on the contextual nature of the changes through a holistic knowledge of the psyche. The author emphasizes the productivity of this approach in ensuring the effectiveness of psychocorrectional effect of group work.

Статтю подано до друку 12.12.2014.

©2014 р.

О. П. Бабарикіна (м. Черкаси)

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В ГЛИБИННО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ПІЗНАННІ

Психологічна енциклопедія визначає термін “пізнання” як процес відображення реальності у свідомості, активну розумову, емоційну діяльність, результатом якої є знання, узагальнення у вигляді теорій, законів, наукових понять [15]. Енциклопедичний словник витлумачує пізнання як процес відображення та сприйняття дійсності в мисленні суб'єкта, результатом чого є нове знання про світ [2]. Наголошується, що пізнання залежить від

особистого досвіду суб'єкта. У філософському словнику пізнання окреслюється як “творча діяльність суб'єкта, зорієнтована на здобуття достовірних знань про світ; вища форма об'єктивної дійсності, процес вироблення істинних знань” [6, с. 527]. У філософії виокремлюють два рівні пізнання: чуттєве та раціональне. Окремо виділяють семантичний підхід до пізнання – процес смислоутворення, що дає змогу людині розширити межі розуміння не стільки зовнішньої дійсності, скільки себе самої. Дослідники психоаналізу Б. Мур і Б. Файн визначають пізнання (cognition) як “психічні процеси набуття, переробки, кодування і збереження знань” [7, с. 144] і констатують обмеженість у психоаналітичній літературі поняття “пізнання” інтелектуальними функціями індивіда. Отже, під категорією “пізнання” розуміється сприйняття суб'єктом об'єктів реального світу, що залежить від його індивідуально-неповторного життєвого досвіду. Результатом процесу пізнання є здобуття нових знань.

Пізнання під глибинно-психологічним кутом зору спрямоване на виявлення “різноманітних несвідомих компонентів, механізмів і процесів, прихованих у глибинах психіки людини” [6, с. 172], на дослідження феномену несвідомого психічного в його єдності й багатоманітності [9]. Категорія “глибинно-психологічне пізнання” описується в науковій літературі через такі близькі поняття: “пізнання несвідомого” (вживане представниками фрейдизму і постфрейдизму [9]), “глибинно-психологічний аналіз” (Н. Ф. Каліна [3]). Глибинна психологія становить собою ряд напрямів у психології, в яких постулюється провідна роль несвідомих процесів у діяльності індивіда, у формуванні його особистості [9]. У словниках наголошується, що загальним для всіх глибинно-психологічних концепцій є твердження про те, що несвідоме – найбільш широка і змістовна частина (сфера) психіки людини – має динаміко-енергетичну природу і розуміється як складна багаторівнева система, яка самоорганізується, підлягає лише процесуальному пізнанню і не може бути усвідомленою без застосування спеціальних методів. Пізнання психіки в глибинній психології ґрунтується на розумінні єдності свідомих і несвідомих процесів, тому головними принципами, що характеризують методологічну природу глибинної психології, є принцип цілісності пізнання психіки в єдності свідомого з несвідомим та тісний взаємозв'язок теорії і практики [5; 7; 9].

Науковці які працюють в контексті психодинамічної теорії, яку розвиває Т. С. Яценко і її наукова школа вказують, що глибинно-психологічне пізнання, яке здійснюється на власному матеріалі суб'єкта, дозволяє йому усвідомити вплив на його поведінку інфантильного досвіду, який породжує деструктивні тенденції, що імпотують психіку. Глибинно-психологічне пізнання дає можливість суб'єктові згармонізувати власні дії з просоціальними інтересами та набутти соціальної адаптованості. Цілісне, системне пізнання психіки передбачає дослідження функційних особливостей несвідомої сфери в єдності із свідомим. Відзначимо, що принцип системності означає дослідження системних рис цілісних явищ у поєднанні з вивченням відношень частини і цілого, виявленням закономірностей внутрішніх зв'язків, взаємодії складових елементів [11, с. 586].

Викладене вище потребує чіткого розуміння особливостей свідомої і несвідомої сфер психіки. Ж. Лапланш і Ж.-Б. Понталіс окреслюють несвідоме як “сукупність змістів, що не присутні в актуальному полі свідомості не допущених до системи “передсвідоме – свідоме” в результаті витіснення” [4, с. 3]. В. М. Лейбін зауважує, що “пізнання несвідомого стає, за своєю сутністю, пригадуванням, відновленням у пам'яті людини раніше існуючого знання” [5, с. 260]. Т. С. Яценко вказує на відмінність функційних характеристик свідомого і несвідомого, що унеможлиблює його пряме пригадування. Зокрема, дослідниця відзначає, що свідомому притаманна раціональність процесів, несвідомому – ірраціональність; свідоме підпорядковується принципу реальності, несвідоме – принципу задоволення; свідоме існує в часі, просторі (соціумі), має статеві відмінності, несвідоме – поза часом, простором і статтю;

свідоме має знаково-вербальну мову (суб'єкт інтерпретує власний матеріал знаково), несвідоме – символічну (статусність знаку вимірюється точністю, символу – полізначністю) [12]. Витіснений несвідомий зміст психіки “прагне” виявитися назовні, маскуючись варіативністю форм поведінки (із збереженням інваріантності своїх характеристик). Повторюваність поведінки в певних характеристиках не тільки засвідчує об'єктивність існування глибинних детермінант, а й дає змогу виявляти утаємничений зміст. “Професіоналізм полягає в тому, щоб усе, що “пролізло”, проявилось, об'єктивувалося через шпаринки варіативної поведінки, піддати психоаналітичній інтерпретації з метою об'єктивування істотного змісту, що визначає тенденції поведінки” [15, с. 318], – наголошує Т. С. Яценко. Механізми символізації – згущення, натяк, зміщення, гіперболізація, локалізація, маскування кількістю, від супротивного тощо (їх розкрито в роботі К. А. Бабенко [1]) – сприяють утаємниченню (шифруванню) тенденцій, що диктуються “Ід” та суперечать потребам “Супер-Его”. Водночас механізми символізації задіяні і в об'єктивуванні латентних характеристик психіки. Тому можна ствердити, що механізми символізації дозволяють об'єктивувати опосередкованими шляхами зміст несвідомого, що уможливорює застосування інтерпретації.

Інтерпретація у форматі глибинно-психологічного пізнання, що розробляє Т. С. Яценко, є невіддільною складовою діагностико-корекційного процесу, що має спрямування на розкриття глибинних детермінант особистісної проблеми суб'єкта (яку він “не може розв'язати самостійно внаслідок неусвідомлюваності її передумов, каузальних аспектів, пов'язаних із внутрішньою, стабілізованою суперечністю” [13, с. 21]) в її індивідуально-неповторній логічній упорядкованості. Об'єктивування глибинних детермінант особистісної проблеми можливе за умов розуміння функціонування психіки в єдності її свідомої і несвідомої сфер в їх суперечливих тенденціях, що визначає вміння психолога точно діагностувати та знімати опори протагоніста в процесі корекційної роботи.

У межах психодинамічного підходу психіка розглядається у трьох аспектах: структурному (ієрархізація категорій психіки, яку відображає Модель), функційному (взаємозв'язок підструктур психіки) і енергетичному (спрямування психічної енергії). Розуміння цілісної сутності психічного ґрунтується на тому, що воно знаходиться на перетині вертикалі і горизонталі. Інтерпретація у психодинамічному форматі сприяє об'єктивуванню цієї єдності психічного в його суперечливій сутності та системній упорядкованості.

Особливої майстерності потребує пізнання та розуміння системи психологічних захистів, що водночас “дивиться” як в інфантильне минуле, так і в майбутнє; тримає в полі зору як проблеми “Я”, зумовлені антагонізмом (розбіжністю інтересів) “Ід” та “Супер-Его”, так і “незавершені справи дитинства”, що є складовою базальних форм захисту, які перебувають в нерозривному зв'язку з периферійними формами захисту. Саме тому ядром цілісної психіки є захисна система (еліпс у центрі Моделі).

Захист визначається у психоаналітичному словнику як “сукупність дій, спрямованих на зменшення або усунення будь-якої зміни, що загрожує цілісності і стійкості біопсихологічного індивіда” [4, с. 11]. Психологічні захисти є складним феноменом, який стосується свідомої і несвідомої сфер водночас і виражається на трьох рівнях – когнітивному, емоційному і поведінковому. Захисти формувалися в умовах психологічної знедоленості, відтак є небезпека привнесення такого “відтінку” в подальше життя суб'єкта. Наукові дослідження захистів недостатньо враховували цілісність цього підструктурного утворення в його свідомих і несвідомих аспектах функціонування, у специфіці суб'єктивно-інтеграційних процесів, у суперечності та водночас єдності умовних і нормативних цінностей, у впливові на формування ідеалізованого “Я” суб'єкта глибинних цінностей та їх зв'язку з усією захисною системою і т. ін. Психодинамічна теорія стверджує, що формування захисної системи пов'язано з фрустрацією

едіпальних інтересів (у віці 2 – 5 років) у стосунках суб'єкта з первинними лібідними об'єктами, що згодом підсилюється перенесеннями, заміщеннями тощо. Захисна система суб'єкта впливає на сприйняття ним об'єктивного світу, себе та інших людей крізь призму власного негативного досвіду, що породжує викривлення соціально-перцептивної реальності.

Здобутком психодинамічної теорії, зокрема, є те, що Т. С. Яценко введено два різновиди захистів – базові (базальні) і ситуативні (периферійні), – що уможлиблює розуміння інтеграційної функції захистів, пов'язаної з проблемами адаптації людини до соціуму. Умовно ситуативні захисти можна окреслити як такі, що функціонують за вертикаллю і відіграють провідну роль у процесі соціологізації (адаптації) суб'єкта; базові – за горизонталлю і зумовлюють інваріантність (повторюваність) та ітеративність (незмінність) характеристик поведінки. Базові захисти більшою мірою пов'язані з принципом задоволення, інфантильними цінностями, що започатковуються в едіповому періоді розвитку суб'єкта. Вони є інфантильно-когнітивною підструктурою психіки, яка формувалася позадосвідним шляхом. Тому вона не усвідомлюється суб'єктом, проте детермінує інфантильні інтереси, що прагнуть реалізації. Базові захисти – “це внутрішньо зумовлене структурне утворення психіки, якому властива системність функціональних виявів, що виражається в логіці несвідомого” [14, с. 43], – зазначає Т. С. Яценко. Сутність базових захистів об'єктивується, зокрема, через логіку несвідомого – “іншу логіку”, порівняно з логікою свідомого. Суперечність цих двох логік зумовлює особистісну проблему суб'єкта, яка пригальмовує його прагнення до успіху і може підмінятися тенденцією до уникнення поразки та задоволення інфантильних бажань. Базові і ситуативні захисти є цілісною системою, яка органічно підпорядкована генеральному механізмові – “від слабкості до сили”. Захисна система психіки є універсальною (через спільність механізмів захисту і підпорядкування їх механізові “від слабкості до сили”) та водночас індивідуально-неповторною (за рахунок умовних цінностей, що інтроектовані суб'єктом від значущих людей та гармонізуються з нормативними цінностями).

Базові захисти (в єдності із ситуативними) можна пізнавати контекстно, опосередковано, застосовуючи метафоричні засоби, наприклад, казку, предметні моделі, малюнки тощо. Це враховує інтерпретація, завдяки якій об'єктивується несвідомий зміст, пов'язаний з інфантильним досвідом суб'єкта, що дозволяє розширити пізнання внутрішніх детермінант його поведінки. Разом із тим, важливо підкреслити, що позначені вище характеристики не можуть дискретно перебувати в полі зору психолога. Його професіоналізм передбачає розрізнення науково-теоретико-методологічного розуміння психічного, в цілісності його свідомої і несвідомої сфер, і функційно-інструментального ракурсу, який присутній на рівні взаємодії психолога із суб'єктом. Останнє передбачає включення таких додаткових факторів, як співпереживання, емпатія, інтуїція, сенситивність, гіпотетична прогностичність, здатність інтегрувати методологію з процесом індивідуально-неповторного пізнання. Тому кожна інтерпретація спирається на теоретичні засади, будується з урахуванням універсальних, типових закономірностей психіки і водночас є сингулярною, контекстуальною, унікально-неповторною.

Чільне місце в працях авторів психоаналізу займає питання: що саме аналітик має інтерпретувати в першу чергу – захист чи несвідомий конфлікт. З. Фрейд, А. Фрейд, М. Балінт, Р. Льовенштейн, І. Вайнер, В. Райх дотримувалися позиції, що інтерпретації захистів повинні передувати інтерпретаціям конфлікту, – це підготує аналізанда до сприйняття інтерпретації без опорів. Натомість інтерпретації М. Кляйн [10] були зорієнтовані в першу чергу на пізнання несвідомих переживань, і тільки потім торкалися захистів. А. Фрейд, В. Райх дійшли висновку, що всі інтерпретації несвідомого матеріалу не мали результату для розв'язання інфантильних конфліктів, якщо до цього достатньою мірою не було проаналізовано захисти. Така жорстка регламентація послідовності інтерпретацій зумовлювалася вузькоплановістю уявлення

науковців про психічні захисти, яке обмежувалося виокремленням їх механізмів: проекції, раціоналізації, ідентифікації тощо. За З. Фрейдом, психічні захисти є засобом розв'язання конфлікту між свідомим і несвідомим, що покликаний зняти емоційну напругу. Саме цю функцію виконують периферійні захисти (що, як відзначалося вище, діють у єдності з базальними). Можна стверджувати, що традиційне розуміння дослідниками захистів радше стосується ситуативних їх видів, які мають необмежену кількість індивідуально-неповторних варіацій вияву в поведінці. Окреслені вище умови роботи групи АСПН сприяють нейтралізації вияву ситуативних захистів, відкриваючи простір для пізнання базових.

Глибинне пізнання має спрямування на виявлення закономірностей феномену психічного в його індивідуальній неповторності. Таке пізнання здійснюється за умов цілісного включення суб'єкта у процес навчання, в якому актуалізуються всі три сфери психічного: когнітивна (мисленнєва), емоційна і поведінкова. Інтерпретація в глибинно-психологічному пізнанні сприяє синтезу свідомого змісту психіки з несвідомим. Інтерпретація є "променем", який наводить світло на внутрішні взаємозв'язки, що присутні в поведінковому матеріалі суб'єкта, проте невидимі для нього внаслідок опорів, маскувань та викривлень, що властиві процесам суб'єктивної зінтегрованості психіки. Суб'єкту "все відомо" і "не відомо" водночас – інтерпретація психолога спрямована на допомогу в усвідомленні прихованого змісту психіки. З огляду на позначене вище виняткової значущості набуває вибудовування інтерпретації на поведінковому матеріалі аналізанда, активність якого не зумовлюється зовнішніми спонуками, а є внутрішньо детермінованою. У цьому є момент переконливості (доказовості), а відтак і прийняття суб'єктом змісту інтерпретації. Останнє підкреслює той факт, що інтерпретація – це не тільки активність психолога. Інакше кажучи, це така активність психолога, яка приводить протагоніста в особливий стан активності. Інтерпретація тим вищого професійного ґатунку, чим більшою мірою вона приводить у дієвість усі системно-структурні складові цілісного феномену психіки. У такому контексті провідного значення набувають когнітивні підструктури, пов'язані з рефлексивним мисленням та здатністю суб'єкта до узагальнення, систематизації отриманої інформації. Це сприяє її ретроспективному синтезу з попереднім досвідом, що каталізує розширення самоусвідомлення та розвиток соціально-перцептивних здібностей. Завдяки інтерпретації відкривається можливість пізнання індивідуально-неповторної логіки несвідомого, яка суперечить логіці свідомого, що сприяє проясненню глибинних джерел поведінки. Інтерпретація не несе завершеного знання – вона радше відкриває перспективи суб'єктові у здобутті нових знань про себе, які задають перспективу самопізнання та сприяють інтеграційним процесам "Я" на реалістичних засадах. Отже, інтерпретація допомагає набути більшої реалістичності, зменшити зумовлювані дією захисної системи відступи від реальності на догоду ідеалізованому "Я".

Психокорекційний процес не лише враховує загальну, універсальну тенденцію психіки "від слабкості до сили", але й спирається на цю тенденцію, апелюючи до бажання кожної людини бути сильною (успішною). Завдання глибинної психокорекції – проілюструвати, розкрити суб'єкту (на його спонтанній поведінці), де і яким чином він викривляє реальність та невиправдано сподівається на соціальний успіх. Отже, професійна інтерпретація у глибинній психології такою ж самою мірою "повернута обличчям" назад, до інфантильних детермінант поведінки, як вперед, до майбутнього, до соціальної самореалізації суб'єкта, тобто асимілює каузальний і проспективний аспекти. Інтерпретація має сприяти психологічній захищеності суб'єкта, що можливо за умови точності діагностики. Адекватне встановлення психологом логічних взаємозв'язків у поведінковому матеріалі протагоніста виводить його на відомі і водночас не відомі йому знання, що підсилює значущість такої інформації як достовірної та нівелює опори.

Інтерпретація передбачає розкриття цілісної картини психіки в її феноменологічній конкретиці, що відбувається на основі встановлення ланцюга логічних взаємозв'язків, які для протагоніста є невидимими. Інтерпретація спирається на висловлювання протагоніста, які стимулюються запитаннями психолога. Доказовість для суб'єкта інтерпретації психолога зумовлюється тим, що вона ілюструє закономірності у глибинному пізнанні, – це знімає опори у протагоніста та полегшує її сприйняття. Тому інтерпретації вводяться тоді, коли емпіричний матеріал дозволяє ілюструвати певні тенденції поведінки суб'єкта. У процесі глибинного пізнання протагоніст не отримує готові знання, а здобуває їх у співпраці та діалогічній єдності з психологом. Психолог іде за цілісністю феномену психічного в його суперечливій єдності, тому кожний момент аналізу є сингулярним, унікально-неповторним. Інтерпретація в процесі глибинно-психологічного пізнання, яке ґрунтується на рефлексивному мисленні суб'єкта, сприяє баченню ним причинно-наслідкових взаємозв'язків, усвідомленню націленості своєї актуальної поведінки на вирішення “незавершених справ дитинства”, що забирає енергію, імпотуючи активність. Це дозволить суб'єкту наблизитися до розуміння внутрішніх детермінант, які зумовлюють труднощі в самореалізації та адаптації. Від такого розуміння залежить успішність корекції, що полягає в прогресивних змінах у поведінці, яка переосмислюється з розвитком соціально-перцептивного інтелекту та навичок самопізнання.

Отже, зазначимо, що інтерпретація у глибинно-психологічному пізнанні відіграє провідну роль, адже дозволяє розкрити глибинні детермінанти особистісної проблеми суб'єкта в її індивідуально-неповторній логічній упорядкованості (логіки свідомого та несвідомого в її суперечливих характеристиках), дешифрувати прихований зміст психіки (з урахуванням архетипного значення символіки). Інтерпретація має багаторівневий, порційний і водночас цілісний характер і спрямована на об'єктивування таких аспектів поведінкового матеріалу суб'єкта, які він або не може бачити самотійно, або бачить у викривленому вигляді. У форматі методу АСПН інтерпретація має такі особливості: по-перше, вона є вагомою та невіддільною складовою всього діагностико-корекційного процесу, спрямованого на об'єктивування імпліцитних факторів, які породжують особистісну проблему суб'єкта; по-друге – каталізатором процесу глибинно-психологічного пізнання, що сприяє його розгортанню; по-третє – методичним прийомом (інструментом), який дозволяє дешифрувати зміст несвідомого і розширювати самопізнання суб'єкта, створюючи тим самим підґрунтя для його подальшої самокорекції.

Література

1. *Бабенко К. А.* Взаємозв'язок механізмів символізації змісту несвідомого (на матеріалі психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 “Педагогічна та вікова психологія” / К. А. Бабенко. – К., 2007. – 20 с.
2. *Бондаревська Л. Л.* Переживання у структуруванні системних характеристик підсвідомого (на матеріалі АСПН) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 “Педагогічна та вікова психологія” / Л. Л. Бондаревська. – Івано-Франківськ, 2007. – 20 с.
3. *Калина Н. Ф.* Основы психоанализа / Надежда Федоровна Калина. – М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 2001. – 352 с. – (Серия “Образовательная библиотека”).
4. *Лапланш Ж.* Словарь по психоанализу / Ж. Лапланш, Ж.-Б. Понталис : пер. с франц. Н. С. Автономовой. – М. : Высш. шк., 1996. – 623 с.
5. *Лейбин В. М.* Словарь-справочник по психоанализу / Валерий Моисеевич Лейбин. – СПб. : Питер, 2001. – 688 с. – (Серия “Золотой фонд психотерапии”).

6. *Новейший философский словарь* / [сост. А. А. Грицанов]. – Мн. : Изд. В. М. Скакун, 1998. – 896 с. – (Научное издание).
7. *Психоаналитические термины и понятия : словарь* / [под ред. Б. Э. Мура, Б. Д. Файна]. – М. : Класс, 2000. – 304 с.
8. *Психологічна енциклопедія* / [авт.-упоряд. О. М. Степанов]. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с.
9. *Словарь практического психолога* / [сост. С. Ю. Головин]. – Минск : Харвест, 1998. – 800 с.
10. *Топорова Л. В.* Творчество Мелани Кляйн / Л. В. Топорова. – СПб. : Издательский дом “Бизнес-пресса”, 2001. – 128 с.
11. *Философский энциклопедический словарь* / [под ред. С. С. Аверцева и др.]. – М. : Сов. Энцикл., 1989. – 815 с.
12. *Яценко Т. С.* Проблема дослідження несвідомої сфери психіки суб'єкта / Тамара Семенівна Яценко // *Практична психологія та соціальна робота*. – № 7. – 2002. – С. 10–15.
13. *Яценко Т. С.* Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання : навч. посібник / Тамара Семенівна Яценко. – К. : Вища шк., 2004. – 679 с. – (Навчальне видання).
14. *Яценко Т. С.* Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика : навч. посібник / Тамара Семенівна Яценко. – К. : Вища шк., 2006. – 382 с. – (Навчальне видання).
15. *Яценко Т. С.* Структурно-динамічний аспект розуміння психологічних захистів і супутніх їм викривлень / Т. С. Яценко, Т. В. Горобець // *Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України* / За ред. С. Д. Максименка. – К., 2006. – Т. X, част. 1. – С. 311–319.

В статье раскрыты основные особенности использования интерпретации в глубинно-психологическом познании. Особое внимание уделено возможности целостного познания психики в ее феноменологической конкретике. Также обозначено, что интерпретация в глубинно-психологическом познании позволяет раскрыть глубинные детерминанты личностной проблематики субъекта в ее индивидуально-неповторимой логичной упорядоченности.

The article deals with the main features of the interpretation of a deep-psychological cognition. Special attention is paid to the possibility of a holistic cognition of the psyche in its phenomenological specifics. Just as indicated that interpretation in the deep-psychological cognition can reveal the underlying determinants of the personal problematics of the subject in its individual unique logical order.

Статтю подано до друку 12.12.2014.

©2014 р.

Ю. О. Сіденко (м. Черкаси)

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРИНАТАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Постановка проблеми. Інтерес до перинатальної психології за останні роки зріс у зв'язку із необхідністю пошуку способів, які дозволяють покращити демографічну ситуацію, зупинити тенденцію збільшення кількості новонароджених із нервово-психічними розладами.

Мета статті: здійснити аналіз напрямів дослідження перинатальної психології в науковій літературі.